

Sygn.akt III AUa 906/20

POSTANOWIENIE

Dnia 10 lutego 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący sędzia Marek Szymanowski

Sędziowie Teresa Suchcicka

Alicja Sołowińska

Protokolant Edyta Katarzyna Radziwońska

po rozpoznaniu na rozprawie 10 lutego 2021 r. w B.

sprawy z odwołania A. L.

przy udziale zainteresowanej I. S. w O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne za luty 2018r.

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z 10 listopada 2020 r. sygn. akt IV U 1467/20

postanawia:

na zasadzie art. 390 § 1 k.p.c. przedstawić Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości o treści następującej:

Czy od nagrody rocznej należnej funkcjonariuszowi S. na podstawie art. 242 ust. 1 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz.U.2020.505 j.t.) za 2017 r., wypłaconej uprawnionemu w 2018 r. należało odprowadzić składki na ubezpieczenia społeczne na zasadach i wysokości określonej w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U.2020.266 j.t.)?

Sygn. akt III AUa 906/20

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 26 sierpnia 2020 r. (znak: OU230000/D/2020-012194/001) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne A. L. za miesiąc luty 2018 roku wyniosła 5211,48 zł. W świetle uzasadnienia zaskarżonej decyzji ustalona podstawa wymiaru składek obejmowała uzyskany w dniu 7.02.2018 r. przychód z tytułu nagrody rocznej w kwocie 4.851,47 zł za 2017 r. oraz równoważnik z tytułu kosztów dojazdu do miejsca pełnienia służby za grudzień 2017 r. w kwocie 360 zł.

A. L. w odwołaniu od powyższej decyzji podniósł, iż w dniu wypłaty nagrody rocznej za 2017 rok nie podlegał on już ubezpieczeniom społecznym i brak było w związku z tym podstaw prawnych do oskładkowania wypłaconej nagrody. Wskazując na powyższe domagał się zmiany zaskarżonej decyzji poprzez stwierdzenie, że nie istniał obowiązek naliczenia i przekazania składek na ubezpieczenia społeczne od przedmiotowej nagrody rocznej za rok 2017.

W odpowiedzi na odwołanie organ podtrzymał stanowisko, iż ubezpieczony nabył prawo do nagrody rocznej z tytułu pracy świadczonej w 2017 roku, a zatem w czasie podlegania ubezpieczeniom społecznym i mimo fizycznej wypłaty nagrody w 2018 roku winny mieć zastosowanie przepisy obowiązujące do końca 2017 roku.

Wyrokiem z dnia 10 listopada 2020 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie zmienił zaskarżoną decyzję i stwierdził, iż nie istnieje obowiązek naliczenia i przekazania składek na ubezpieczenie społeczne ubezpieczonego A. L., za miesiąc luty 2018 r., u płatnika składek I. S. w O. z tytułu wypłaty nagrody rocznej za 2017 r.

Sąd Okręgowy ustalił, że A. L. pełni służbę w (...) - (...) U.w O. i z tego tytułu był zgłoszony do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnych i rentowych, wypadkowego oraz zdrowotnego w 2017 roku. Ustawą z dnia 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin oraz niektórych innych ustaw, poczynając od dnia 1 stycznia 2018 r. ubezpieczony został włączony do systemu emerytalnego służb mundurowych i od 1 stycznia 2018 r. zgłoszony jest wyłącznie do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego. W lutym 2018 r. ubezpieczonemu wypłacono nagrodę roczną za rok 2017 w kwocie 5211,48 zł, która to kwota została uwzględniona do podstawy do wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne.

Sąd Okręgowy uznając odwołanie za zasadne wskazał, że z dniem 1 stycznia 2018 r. w życie weszła ustawa z 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin oraz niektórych innych ustaw, zwana dalej ustawą o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy służb mundurowych. Ustawa rozszerzyła zakres podmiotowy ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy służb mundurowych, bowiem objęła funkcjonariuszy S. którzy dotychczas byli objęci powszechnym systemem emerytalnym. Na podstawie art. 7 tej ustawy z 11 maja 2017 r., w art. 6 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych uchylony został pkt 18a, który stanowił, że obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są funkcjonariuszami S.. Oznacza to, że funkcjonariusze S. na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 18a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i na mocy art. 12 ust. 1 tej ustawy - do 31 grudnia 2017 r. podlegali obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu, a od 1 stycznia 2018 r. nie podlegają tym ubezpieczeniom, lecz wyłącznie ubezpieczeniu zdrowotnemu. Ponadto ustawa z 11 maja 2017 r. zmieniła art. 18 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, który od 1 stycznia 2018 r. stanowi, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust.1-3 stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 i 10, z zastrzeżeniem ust. 1a i 2, ust. 4 pkt 5 i ust. 12. Mając na uwadze powyższe - zdaniem Sądu I instancji - ubezpieczony od 1 stycznia 2018 r. nie jest już objęty powszechnym obowiązkiem ubezpieczenia, który wynika z ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, i brak jest prawnej możliwości naliczenia składek na jej ubezpieczenia społeczne. Sąd Okręgowy podkreślił też, że nagroda roczna przysługuje funkcjonariuszowi za służbę pełnioną w danym roku kalendarzowym w wysokości 1/12 uposażenia, uposażenia chorobowego i uposażenia za przedłużony czas służby otrzymanego na podstawie art. 242 ust. 1 ustawy z 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 505). Natomiast w myśl art. 242 ust. 13 powyższej ustawy, nagrodę roczną wypłaca się do dnia 31 marca roku następującego po roku, za który przysługuje nagroda. W ocenie Sądu

Okręgowego, mimo że świadczenie nazwane jest nagrodą roczną za poprzedni rok kalendarzowy, to jest ono wynagrodzeniem wypłacanym w kolejnym roku i winny mieć do niego zastosowanie wyłącznie przepisy obowiązujące w chwili jego wypłaty, przy czym podstawą obliczenia jej są okoliczności faktyczne zaistniałe w roku poprzedzającym jego wypłatę. Skoro zatem odwołującemu wypłacono nagrodę roczną w 2018 r., kiedy nie podlegał on już powszechnym ubezpieczeniom społecznym, to brak podstaw do odprowadzania do ZUS-u składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz wypadkowe od przychodu uzyskanego w tym roku.

Prezentując powyższą wykładnię, która przesądziła o uwzględnieniu odwołania Sąd Okręgowy nawiązał do wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 27 czerwca 2019 r. (III AUa 84/19) zapadłego w podobnym stanie faktycznym.

Organ rentowy zaskarżył powyższy wyrok w całości i zarzucił naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 18 ust. 1 w związku z art. 4 pkt 9 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 266) oraz § 2 ust. 6 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 września 2017 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1831) poprzez przyjęcie, że nie istnieje obowiązek naliczenia i przekazania składek na ubezpieczenie społeczne ubezpieczonego za miesiąc luty 2018 r., u płatnika składek I. S. w O. z tytułu wypłaty nagrody rocznej za 2017 r.

Wskazując na powyższy zarzut, apelacja wносиła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania i zasądzenia kosztów procesu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje :

Stosownie do art. 390 § 1 k.p.c. sąd drugiej instancji może przedstawić Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne powstałe przy rozpoznawaniu apelacji, jeżeli budzi ono poważne wątpliwości. Zgodnie z utrwalonym w tym zakresie orzecznictwem podjęta przez Sąd Najwyższy uchwała musi być niezbędna do rozstrzygnięcia sprawy przez sąd pytający (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 sierpnia 1996 r., III CZP 91/96, OSNC 1997, nr 1 poz. 9). Wymaga się też, aby sformułowane zagadnienie prawne nawiązywało do wniesionego środka zaskarżenia i było potrzebne do jego merytorycznego rozpoznania (por. postanowienie SN z dnia 7 marca 2018 r., III UZP 1/2018, LEX nr 2467695). Na sądzie występującym z pytaniem prawnym spoczywa zatem obowiązek wskazania, na czym polegają wątpliwości i dlaczego uważa je za poważne, a nadto wykazania, że rozstrzygnięcie tych wątpliwości pozostaje w związku z rozstrzygnięciem sprawy. Istniejące wątpliwości mogą mieć przy tym charakter zarówno obiektywny, jak i subiektywny, tzn. z punktu widzenia sądu rozpoznającego środek odwoławczy (por. postanowienia SN: z dnia 23 lutego 2018 r., III CZP 99/17, LEX nr 2467694; z dnia 15 grudnia 2006 r., III CZP 112/06, LEX nr 260365). Celowym jest też przy przedstawieniu zagadnienia prawnego, aby sąd je przedstawiający wskazał, że istnieją argumenty przemawiające za jednym z możliwych rozwiązań (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2007 r., III CZP 110/07, LEX nr 345541).

Odnosząc powyższe do sprawy niniejszej, Sąd Apelacyjny dostrzegł, że prezentowy przez Sąd Okręgowy pogląd prawny o braku podstaw do oskładkowania nagrody rocznej funkcjonariusza S.za 2017 r., wpłaconej mu w następnym roku, wsparty stanowiskiem Sądu Apelacyjnego w Szczecinie wyrażonym w wyroku tego Sądu z dnia 27 czerwca 2019 r., III AUa 84/19, (LEX nr 2719350), nie jest jedynym, jaki można prezentować w niniejszej sprawie, z równoprawną argumentacją prawną. Oprócz wątpliwości co do trafności prezentowanego przez Sąd Okręgowy stanowiska w niniejszej sprawie, Sąd Apelacyjny odnotował wpływ większej liczby spraw do Sądu Apelacyjnego i do Sądów Okręgowych tutejszej Apelacji, w których ten sam problem prawny wystąpił, co czyni szczególnie pożądanym pochylenie się Sądu Najwyższego nad tą kwestią, zapobiegającą groźbie rozbieżności orzecznictwa sądowego w tych sprawach. Również organ rentowy w piśmie procesowym z dnia 3 lutego 2021 r. (k. 44), zawarł wnioski o wystąpienie z dwoma pytaniami prawnymi, aczkolwiek zmierzającymi do tego samego celu tj. przesądzenia oskładkowania lub nie przedmiotowej nagrody rocznej. W ocenie Sądu Apelacyjnego do rozstrzygnięcia niniejszej sprawy Sądowi Apelacyjnemu wystarczająca będzie odpowiedź Sądu Najwyższego na jedno pytanie ujęte w sentencji niniejszego postanowienia o przedstawieniu zagadnienia prawnego.

Na wstępie rozważań co do meritum powstałego zagadnienia prawnego wypada przytoczyć argumentację zawartą w wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 27 czerwca 2019 r., III AUa 84/19, (LEX nr 2719350), na której oparł się Sąd I instancji. U podstaw wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie leży przyjęcie, że w sytuacji, w której ustawodawca, dokonując zmiany obowiązujących dotychczas przepisów, nie zawiera w nich żadnych regulacji odnośnie stosowania prawa w zakresie rozliczeń należności dotychczas przysługujących funkcjonariuszom, to zgodnie z zasadą bezpośredniego działania prawa, należy zastosować nową regulację prawną. Milczenie ustawodawcy co do kwestii przejściowych, wprost nakazuje kierowanie się ogólnymi zasadami prawa, w tym regułą *lex posteriori derogat legi priori*. W konsekwencji, przy braku przepisów intertemporalnych, od chwili wejścia w życie nowego prawa, podlega ono stosowaniu do wszelkich stosunków prawnych i zdarzeń prawnych, zarówno tych, które dopiero powstaną, jak i tych, które powstały przed wejściem w życie nowych przepisów, ale trwają w czasie dokonywania zmiany prawa (SA odwołał się też do stanowiska doktryny: S. Wronkowska, M. Zieliński - Komentarz do zasad techniki prawodawczej, Wydawnictwo Sejmowe str. 84). W rezultacie przedstawionej oceny Sąd Apelacyjny w Szczecinie uznał, że skoro nagroda roczna została faktycznie wypłacona ubezpieczonemu w lutym 2018 r., to organ orzekając o zobowiązaniu ubezpieczonego nie mógł przyjąć, że istniał obowiązek przekazania składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe oraz wypadkowe z tytułu wypłaty w lutym 2018, i to tylko dlatego, że tytuł prawny należności nawiązywał do roku 2017. W dacie zdarzenia prawnego, jakim była wypłata nagrody, nie istniały przesłanki do obciążenia ubezpieczonego należnością o charakterze publicznym, albowiem nie obowiązywał już pkt 18a art. 6 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku problem wydaje się bardziej złożony i istnieją argumenty prawne prowadzące też do odmiennego stanowiska. Bezspornym w zakresie stanu faktycznego było, że nagroda roczna wypłacona odwołującemu przysługiwała na podstawie 242 ust. 1 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz.U.2020.505 j.t.) była za rok 2017, choć została mu wypłacona 7 lutego 2018 r. Istotną cezurą czasową w tym zakresie jest tu data 1.01.2018 r. albowiem z tym dniem ustawodawca dokonał radykalnych zmian w zakresie ubezpieczeń społecznych funkcjonariuszy celno-skarbowych. W stanie prawnym obowiązującym do 31.12.2017 r. funkcjonariusze urzędów celno-skarbowych zgodnie z art. 6 ust.1 pkt.18a oraz art. 12, art. 13 pkt 12 ustawy z dnia 13 października 1998 r.(Dz.U.2017.1778 j.t.) podlegali obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, wypadkowemu chorobowemu w systemie powszechnym. Ten stan prawny uległ zmianie z dniem 1.01.2018 r., kiedy to wszedł w życie art. 7 ustawy dnia 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2017.1321) dalej jako ustawa o zmianie z 11 maja 2017 r.(...) , mocą którego uchylono art. 6 ust. 1 pkt.18a oraz art. 13 pkt 12 ustawy, wyłączając tych funkcjonariuszy z powszechnego systemu ubezpieczeń, a tym samym utracili oni tytuł do ubezpieczeń w tym systemie. Odpowiednich zmian dokonano też w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 887, z późn. zm.), w której art. 8 ustawy o zmianie z 11 maja 2017 r.(...) nadał nowe brzmienie art. 2 ust. 2 tej ustawy wskazując, że jej świadczenia na warunkach i w wysokości określonych w ustawie przysługują również żołnierzom zawodowym oraz funkcjonariuszom Policji, (...) Służby Celnej, S.i Służby Więziennej, jeżeli nie spełniają oni warunków do nabycia prawa lub utracili prawo do świadczeń określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym tych osób, oraz członkom rodzin pozostałym po tych osobach. Przede wszystkim zaś dokonano zmian ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...), której przepisy od 1.01.2018 r. regulują uprawnienia emerytalne również takich jak odwołujący funkcjonariuszy, co wynika już z samej zmienionej nazwy ustawy jak i ze zmienionego art. 1 tej ustawy (zmienionego art. 1 pkt 1 i 2 ustawy o zmianie z 11 maja 2017 r.(...)). Prawdą jest zatem, że od 1.01.2018 r. wspomniani funkcjonariusze nie posiadają tytułu do ubezpieczeń w systemie powszechnym i tym samym nie istnieje od tej daty obowiązek odprowadzania składek na zasadach ustawy systemowej od uposażenia (przychodów) otrzymanego z tytułu służby. W sprawie niniejszej jednak organ rentowy oskładał przychód ubezpieczonego materialnie związany z poprzednim rokiem i z tytułem do ubezpieczeń społecznych, gdy odwołujący pozostawał w systemie powszechnym.

Rozstrzygnięcie zatem niniejszej sprawy wymaga przesądzenia, czy mimo tego, że wypłata nagrody rocznej następuje w roku 2018 r. mają do niej zastosowanie regulacje w zakresie wymiaru podstawy wymiaru składek, które w dacie ustalania podstawy wymiaru już nie obowiązywały. Przypomnieć należy, że do końca 2017 r. podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe funkcjonariuszy S. (art. 6 ust. 1 pkt 18a s.u.s.) stanowił stosownie do art. 18 ust. 1 s.u.s. w ówczesnym brzmieniu przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 i 10, z zastrzeżeniem ust. 1 a i 2, ust. 4 pkt 5 i ust. 12, a podstawa ta była też przyjmowana zgodnie z art. 20 ust. 1 s.u.s. do wymiaru składek na ubezpieczenie wypadkowe i chorobowe. Od 1.01.2018 r. art 18 ust.1 s.u.s. nie przewiduje już obliczania podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia funkcjonariuszy S.. Powstał zatem pewien pozorny paradoks, że choć nagroda roczna związana jest do przychodem z roku 2017 r., kiedy to istniał obowiązek jej oskładkowania, to możliwość jej oskładkowania zarówno prawna jak i faktyczna pojawiła się dopiero w roku 2018 r., kiedy to już z kolei przestał istnieć obowiązek opłacania składek na te ubezpieczenia.

Rozstrzygnięcie powyższego problemu nie może nastąpić poprzez zastosowanie przepisów przejściowych, bowiem sam ustawodawca we wspomnianej ustawie nie zawarł stosownych regulacji dot. analizowanej kwestii (por. art. 23-26 ustawy o zmianie z 11 maja 2017 r.(...)). Odwołać się trzeba zatem do ogólnych zasad prawa międzyczasowego, co do zastosowania nowej ustawy. Trzeba tu rozróżnić stosowanie norm procesowych i norm o charakterze materialnym. Co do tych pierwszych to niewątpliwie w przypadku braku odmiennych regulacji zasadą jest, że nowe regulacje procesowe mają zastosowanie od momentu wejścia w życie, a zatem także do spraw już zawisłych (por. np. postanowienie SN z dnia 18 marca 2015 r., I CZ 23/15. OSNC-ZD 2016/3/48; uchwała SN 7 sędziów - zasada prawna - z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001/4/53.). Odmienna zasada ma natomiast zastosowanie w przypadku norm prawa materialnego, tutaj bowiem obowiązuje zasada *tempus regit actum* (czas rządzi czynnością), co oznacza, że prawo materialne stosuje się z momentu danego zdarzenia czy czynności (por. np. wyroki SN: z dnia 21 stycznia 2016 r. III CNP 6/15 LEX nr 2004235; z dnia 26 lipca 1991 r., I PRN 34/91, LEX nr 10905; z dnia 17 grudnia 2019 r., III PK 174/18, LEX nr 2779500; uchwała SN z dnia 27 września 2012 r., III CZP 45/12, OSNC 2013/4/44). W sprawach cywilnych zasadę tę wywodzi się z art. XXVI ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Przepisy wprowadzające kodeks cywilny (Dz.U.1964.16.94), w myśl którego, do stosunków prawnych powstałych przed wejściem w życie kodeksu cywilnego stosuje się prawo dotychczasowe, chyba że przepisy poniższe stanowią inaczej. W drodze analogii zasadę tę stosuje się również do stosunków nieregulowanych kodeksem cywilnym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2016 r., IV CSK 586/15, LEX nr 2093038). Trzeba też dostrzec zasadę *lex retro non agit* sformułowaną w art. 3 k.c. wykluczającą działanie prawa wstecz, chyba że to wynika z jej brzmienia lub celu. Zasada ta nie stoi jednak na przeszkodzie ocenie skutków prawnych zdarzeń, które powstały pod rządami dawnego prawa. Reguła nieretroakcji a *contrario* nawiązuje do zasady *tempus regit actum* i jest uważana za fundamentalną dla porządku prawnego. Respektując zakaz retroakcji, zdarzenia prawne i stosunki prawne powstałe pod rządem dawnego prawa należy oceniać według tego prawa, a nie prawa nowego, które będzie miało zastosowanie do zdarzeń prawnych i ich skutków powstałych po dacie jego wejścia w życie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2016 r., III CNP 6/15, LEX nr 2004235). O ile sama zasada *tempus regit actum* nie wydaje się sporna w podstawowym ujęciu, jej zastosowanie w niniejszej sprawie może nasuwać 2 możliwości, tj. czy zasadę tę należy odnosić do momentu istnienia tytułu do ubezpieczenia, czy też do momentu uzyskania przychodu, od którego powstaje obowiązek uiszczenia składek. Sad Apelacyjny w Szczecinie stanął na stanowisku, że dla oskładkowania nagrody rocznej za 2017 funkcjonariuszy S. znaczenie ma wyłącznie moment uzyskania przychodu, a ponieważ w tej dacie funkcjonariusze ci przestali podlegać ustawie systemowej, uznał że uzyskany przychód nie podlega oskładkowaniu. Pirmo facie ujęcie takie może wydawać się trafne zwłaszcza, że jest korzystne dla ubezpieczonych i ich płatników, którzy nie musieliby być obciążeni składkami. Przy takim jednak podejściu, nie byłoby też podstaw np. do pobrania składek na ubezpieczenie społeczne od nagrody rocznej pracownika, któremu wypłacono by ją już po nabyciu prawa do emerytury i ustaniu pracowniczego tytułu do ubezpieczenia. Proste spojrzenie na moment uzyskania przychodu jako kryterium jego oskładkowania wydaje się zatem zawodne.

Poza sporem jest, że o istnieniu przychodu podlegającego oskładkowaniu na ubezpieczenie społeczne można mówić, zgodnie z ogólnymi zasadami określonymi w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U.2020.1426 j.t.), do którego odsyła art. 4 pkt 9 s.u.s. - dopiero z chwilą jego otrzymania lub pozostawienia do dyspozycji. Stąd też wynagrodzenie będzie przychodem tego roku podatkowego, w którym

zostało otrzymane, choćby nawet dotyczyło ono roku poprzedniego (por. wyrok NSA z 12.12.1997 r., I SA/Wr 1757/96, niepubl.). W konsekwencji przychód powstaje dopiero w momencie jego rzeczywistego uzyskania lub postawienia do dyspozycji (por. w tym zakresie uchwała SN z 8.1.2007 r., I UZP 5/06, OSNP Nr 9-10/2007, poz. 139; uchwała (7) SN z 10.9.2009 r., I UZP 5/09, OSNP Nr 5-6/2010, poz. 71; por. wyroki SN: z 27.02.2013. , II UK 198/12, M.P.Pr. (...) -324; z 2.7.2009 r., II BU 29/08, niepubl.; z 3.2.2012 r., I UK 306/11, niepubl.; z 12.12.2011 r., I UK 179/11, OSNP Nr 21-22/2012, poz. 271; z 10.8.2010 r., I UK 61/10, niepubl.). Konstatacja taka nie jest jednak wystarczająca do przyjęcia, że od spornego przychodu nie należało odprowadzać składek na ubezpieczenie społeczne. Zdaniem Sądu Apelacyjnego uprawnione wydaje się być stanowisko, że istotą problemu jest nie tyle przychód lecz istnienie tytułu do ubezpieczenia. Przychód jest bowiem jedynie elementem pochodnym istnienia tytułu do ubezpieczeń, w niektórych tytułach nawet niekoniecznym do ustalenia podstawy wymiaru składek gdy np. ustawa lub płatnik sam wskazuje podstawę w wyznaczonych granicach w oderwaniu od faktycznych przychodów (por. np. art. 18 ust. 8 i art. 20 ust. 3 ustawy systemowej). Inaczej rzecz ujmując znaczenie w zakresie rozstrzygnięcia o obowiązku opłacania składek ma tytuł do ubezpieczenia, z którym ustawa wiąże obowiązek uiszczania składek. Składki na ubezpieczenia społeczne są pochodną uprzedniego powstania tytułu do ubezpieczeń, czego logicznym skutkiem jest to, że w przypadku podlegania ubezpieczeniom społecznym z mocy ustawy opłacanie składek bez ważnego tytułu nigdy nie zrodzi tytułu do ubezpieczenia, a brak ich opłacenia nie zniweczy istnienia tytułu (por. w tym zakresie np. wyroki SN: z 4.02.2013 r., I UK 484/12, LEX nr 1400088; z dnia 20.04.2016 r., II UK 194/15, LEX nr 2048969; z 7.03.2017 r., III UK 84/16, LEX nr 2278301; z 22.11.2018 r., II UK 363/17, B. - (...).2019/1-2/25). Wtórny charakter składek na ubezpieczenie społeczne w stosunku do tytułu do ubezpieczeń wydaje się uzasadniać wniosek, że jeżeli ustawodawca z danym tytułem wiąże obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, to wszystkie przychody ubezpieczonego uzyskane z tego tytułu ubezpieczenia podlegają oskładkowaniu na zasadach dla tego tytułu przewidzianych, jeżeli ustawodawca nie postanowi inaczej. Przy takim podejściu – dochodzi się do odmiennego wniosku, niż wyciągnął Sąd I instancji i Sąd Apelacyjny w Szczecinie – bowiem brak stosownej regulacji przejściowej oznacza istnienie obowiązku odprowadzenia składek.

Zważywszy na powyższe, sprzeczne ze sobą możliwości wykładni prawa w zakresie oskładkowania przedmiotowej nagrody rocznej ubezpieczonego, wagi sprawy dotyczącej znacznej liczby innych ubezpieczonych znajdujących się w podobnej sytuacji i realnej możliwości powstania rozbieżności orzecznictwa, celowym było przedstawienie zagadnienia prawnego, sformułowanego jak na wstępie, na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. Przedstawione zagadnienie prawne wychodzi też naprzeciw jednej z funkcji Sądu Najwyższego wynikającej z art. 1 ust.1a., art. 83 ust. 1 i art. 86 ust. 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U.2021.154j.t.) nakierowanej na zapewnienie jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych.